

ALBINA CARPAȚILOR

Apare 1 c6la și jum6tate pe s6pt6m6n6. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 8 fl., pe 6 luni 4 fl. 40 cr., pe 3 luni 2 fl. 40 cr.; pentru Rom6nia: pe an 20 lei, pe 6 luni 11 lei, pe 3 luni 6 lei. — Un num6r 20 cr. s6u 45 bani. — Un volum 6 6 c6le 70 cr. s6u lei 1.70. — La 10 esemplare 1 rabat. Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman in Sibiu, la colectanți, la oficiile postale și la t6te libr6riile.

Vi6ța lui Onufriu,

Roman,
de Theochar Alexi.

(Continuare.)

Ce s6 ved?

Clara era lungit6 pe podin6 togmai 6șa precum o l6sasem in s6ra trecut6, p6rea c6 nici nu s'ar fi mișcat de atunci din acel loc.

Sta intins6 dar iși era in fire, scia ce se petrece in giurul ei, c6-c6 ved6ndu-m6 intr6nd pe uș6 incepu s6 pl6ng6 amarnic și intinse m6nile spre mine, rug6ndu-m6 de ertare.

— 6rt6-m6 Onufrie, — 6ise ea — 6rt6-m6, c6-c6 peste cur6nd m6 voi6 afla inaintea Atotputintelui D-6eu.

— Cum, — strigai eu cu fiori, — ce spui?

— Voi6 muri, Onufrie, da, voi6 muri acum numai dec6t, c6-c6 am luat otrav6, — șopti Clara cu vocea stins6.

— Otrav6! — r6cni6 eu sbuciumat de o spaim6 ne-spus6. Da, eram sp6im6ntat cumplit, c6-c6 mi se p6rea c6 numai eu fusei vina acestei morți premature, care era o sinucidere, un p6cat de m6rte. Ac6st6 spaim6 nu ținu mult, c6-c6 in urm6toarea clip6 se pref6cu in un simț mai nevinovat, mai domol dar mai v6t6m6tor pentru amorul meu propriu.

Intrebai cu st6ruint6 pe Clara de cauza acestui pas desperat, care o dusesse acum la marginea morm6ntului. Cu sfiel6 in6i m6rturisi, c6 lovit6 in ad6ncul inimei ei de desprețul pe care il ar6tase Iancu la scena de eri nu mai putu suferi sarcina unei vieți at6t de tic6loșe, și c6 ac6st6 desperare o in6emnase a in6plea și a goli cupa de otrav6.

— Pe Iancu, pe el dar il iubesci, — 6isei cu dinții in-cleștați și atacat de m6rte prin ac6st6 descoperire amil6toare.

— Da, 6rt6-m6, da, il iubesc, nu pot altfel dec6t al iubi și acum in supremul moment. — b6lb6i Clara.

— P6ci dar ființ6 nerușinat6, pr6v6lesce-te cu sufletu t6u spurcat in ad6ncul infernului, — la aceste cuvinte eram s6 es din odai6, s6 m6 duc, s6 fug de acest loc afurisit.

Dar nu m6 dusei. Nu sci6 ce m6 reținu pe loc. Era un simț de mil6, era ca o remușcare a conștiinței mele, s6u mai bine 6is, era t6ma de b6ntuirea at6ror remușc6ri, care m'ar fi muncit neap6rat, de c6te-or6 mi-6ș fi adus aminte de m6rtea acestei ființe omenesci, m6rte voluntar6 s6v6rșit6, cum 6ș 6ice faț6 cu mine, cu mine care 6ș fi devenit complicele acestui omor.

M6 dusei, inș6 pentru a reveni peste un moment cu lapte c6lduț și cu alte remedii, care se intrebuint6z6 la asemenea impregiur6ri, și sili6 pe Clara s6 bea din ele.

Aceste remedii, aplicate precum se vede la timp, avur6 efectul salutar și — Clara fu sc6pat6.

Ea fu revocat6 in vieț6 de pe marginea morm6ntului, sc6pat6 de acela, c6ruia cu un moment mai nainte îi f6cuse un r6u nepardonabil, — c6-c6 t6te le p6te erta un b6rbat mai lesne dec6t umilirea.

6șa sunt, 6șa am fost eu tot-deuna. De c6te-or6 m6 puse destinul la o r6spinte, unde inima tr6gea intr'o parte 6r mintea in alta, tot-deuna am dat ascultare inimei! Și unde am ajuns!? Vedeți prea-bine unde m'a scos acea cale. —

Dup6 aceste cuvinte Onufriu r6mase in t6cere pentru c6te-va momente, privind in deșert și ca pierdut din ast6 lume. Ap6i scutur6ndu-se pentru a alunga din memoria nisce suvenir6 amare, iși turn6 puțin spirt in pahar, puse și puțin6 ap6 și golind paharul povesti astfel inainte.

VII.

Maî găsi-vei tu sub sóre
Un pâr negru-un chip iubit,
O đinã fermecãtóre
Ce te-ar face fericit!

M. D. Cornea.

Eram bolnav. Visul care mē persecutase în nóptea precedentã fusese rezultatul unei dureri de cap grozave, fusese precursorul unui morb periculos, al lingórei.

Simții acēsta, o simții cu grózã când mē întorsei acasã dupã-ce scãpasem pe Clara de mórtea prematurã pe care ea însãși o chemase.

Eũ locuiam atunci în pasagiul român, nu maî sciũ pe a câta tréptã și la ce numër.

Décã ați âmblat prin Bucuresci veți cunósce de bunã séma acest pasagiũ, unic în tótã Țera romãnescã. Íi veți cunósce însē numai exteriorul lucitor dar — amãgitor, cã-cĩ decã credeți cã și interiorul acestei clãdirii pompóse este tot atãt de luciũ, atunci vē înșelați. Casele formézã cele dáuē laturĩ ale pasagiului, și pórtã acel coperiș de sticlã albã, care feresce drumul lãsat între cele dáuē case, acel drum neted podit cu cement, de umézala ploii și a ninsórei. Acele case sunt împãrțite în odãite mici, închiriate la ómenĩ singuraticĩ, fãrã familiã. Aceste odãite sunt prin urmare fórte reũ îngrijite.

Nici odaia mea nu făcea escepțiune. Era destul de neîngrijitã, de un aspect prea puțin plăcut și mobilatã, aș putea đice cu „golãciune.“ Íntregul meũ mobilier era compus din un pat de fier, care se încovoése sub sarcina trupului meũ; lângã acest pat se afla o masã de lemn prost, și un scaun din acelaș lemn; în fine un șifoner cu o ușã crãpatã de sus pãnã jos.

Cãt despre îngrijire, n'aveam nici un suflet de om, care sã-mĩ fi dat mãnã de ajutor. Apã ímĩ aducea servitorul comun al pasagiului, care-mĩ curãța și hainele, și care nu intra la mine decãt séra și dimineța.

Vē puteți dar închipui miseria, în care aș fi devenit cãđend la pat în odaia mea.

Ínsē ímĩ veni un ajutor de unde nici nu mē așteptam.

Domnul Anghel primind de la mine înștiințarea despre bolnãvirea mea, índatã dupã închiderea prãvăliei, íși luã bãțul și o porni spre pasagiul român, ca sã vadã de bóla mea.

De atãta ímĩ aduc aminte cã vëđui pe D-nul Anghel ínrãnd în odaia mea, dar de maî mult nu, cã-cĩ togmaî în acel moment mē apucase o fierbințelã de cap, un delir, care-mĩ rãpi tóte simțirile pentru un timp îndelungat.

Când mē trezii, mē vëđui într'o odaiã, care dupã cum recunoscui índatã, nu putea fi nici de cum a mea.

Acēstã odaiã era mobilatã bine și frumos, ba chiar elegant.

Maî întâiũ patul, în care zãceam era de lemn de nuc, un pat larg și comod. Asternutul era țesãturã de in curat, fin, subțire și alb ca zãpada, nu sãmãna nici pe departe cu așternutul meũ obicĩnuit. Apoi erau maî multe scaune în aceia odaiã, o oglindã cu pervaz aurit, un șifoner lustruit și cu podóbã de sculpturã.

Acestea tóte s'ar fi putut schimba și în odaia mea, fãrã a sã sãvērși vre-o minune, înlocuind prostul meũ mobilier, slabul meũ așternut prin acēstã garniturã maî finã. Ínsē o altã împregiurare mē convinse cu totul, cã

nu mē maî aflam acasã la mine. Odaia în care mē trezii avea dáuē ferestre și încã ferestre cu perdele prin care se vedea într'o curte cu pomi înverđiți. În pasagiũ avusem însē o singurã ferestrã, fãrã perdele care privia într'o curte — neîngrijitã și unde nu se vedea nici mãcar urmã de pomi.

Nu maî încãpea dar nici o índoelã. Trebuie cã mē luase cine-va pe când ímĩ pierdusem simțirile, și mē adusesse aici, ca sã fiũ îngrijit maî bine. Dar cine mē luase și unde mē adusesse? Odaia mi se pãrea cunoscutã, ba încã fórte cunoscutã și totuși nu-mĩ puteam aduce aminte de unde și de când o cunosceam. Mē încercai sã desleg acēstã întrebare, când de odatã ímĩ cãđurã ochiĩ pe icóna sfinților archangelĩ Mihail și Gavriil, icóna care-mĩ aduse aminte ca prin farmec, cã acēstã odaiã era în casele Domnului Anghel.

Íncã nu apucasem sã-mĩ formeze acēstã ideiã, — creerii meĩ fiind slãbiți prin cruđimea morbului de care zãceam, când étã cã se deschise ușa, dãnd íntrare ficei Domnului Anghel, domnișórei Elisa, decã vē aduceți aminte de numele ei.

Acum nu maî era loc de índoelã nici în o privințã: mē aflam la Domnul Anghel și încã sub îngrijirea familiei sale, cã-cĩ altcum n'ar fi ínturat Domnișóra Elisa la mine, acum când zãceam în pat.

De opintirile produse în capul meũ slab prin aceste gânduri mi se scormonirã éráși durerile de cap, împregiurare, care mē făcu sã privesc tare posomorit la Domnișóra Elisa.

Dênsa, care pãnã acum, mē vëđuse numai în delir, observã índatã cã-mĩ redobãndisem simțirile pierdute, observã însē și privirea mea posomoritã, și se simți vãtãmatã, cređend cã vederea ei ímĩ produse acea posomorire.

Ea ínaintã spre patul meũ și đise cu o voce plinã de emoțiune.

— Ímĩ pare bine Domnule Onufrie, cã te vëđ scãpat din primeđiã, însē tot odatã ímĩ pare reũ, cã vederea mea íți este atãt de uritã. —

Sciți cã pe mine mē durea capul, trebuie sã maî sciți, cã rãmãsesse un rest din turbarea, care-mĩ fiersese prin vine; sciind acēsta nu vē veți mira de rãspunsul grosolan pe care-l făcui Domnișórei Elisa.

— Domnișórã Eliso, — đisei eũ rãstit, — fi bunã și lașã-mē în pace.

Elisa la aceste cuvinte în loc de a se supãra; cum ar fi fost lucru prea firesc, se mĩhni fãrã de veste, íntura atãta, încãt nu-și putu reține plãnsul. Lacrimi fierbinți isbucnirã din ochiĩ ei și fãrã sã đicã un cuvânt, sē întorse în grabã, și pãrãsi odaia.

Acēstã purtare a Elisei mē puse éráși pe gânduri. Cãutaĩ sã-mĩ esplic strania ei tristețã, care cu tóte cã-ĩ ședea de minune, nu putu sã-mĩ placã nici decum.

Elisa era de vre-o 16 ani. Cam slãbutã, cam mititicã, cam palidã la fațã, dar cu ochi vioi, cu o gurã ca o garofițã, cu pãrul negru, lung și frumos, cu vorba destul de dulce, când voia ca sã fiã dulce; așa era Elisa, așa o vëđui în momentul, când isgonitã de aspra mea purtare, eși din odaiã. Pãnã atunci nici cã privisem la ea, neavând ochi decãt pentru Clara.

Acum însē o vëđusem, aruncasem asupra ei una din acele priviri, care par eșite din adãncul sufletului, și care sunt menite a adãpa inima omului cu simțiri próspete.

O vădusem, dar drept să vă spun, nu-mi plăcuse! Nu-mi plăcuse, fiind-că mă supărase, îmi atinsese amorul meu propriu, mă făcuse de rușine înaintea mea însumi, mă făcuse să recunosc greșéla purtării mele, și să mă căiesc de necuviința vorbelor mele. Numai atâta era cauza supărării mele asupra Elisei, că-cî omul nici odată nu se simte mai tare vătămat, decât când este silit a se căi însuși, a se rușina de greșelele sale.

Cu tóte că eram supărat, ba mâniat pe Elisa, totuși mă gândiam neîncetat la ea. Ici și colea îmi revenia și suvenirul Clarei, însă lucru minunat, acest suvenir era ca de un lucru întâmplat de mult, era ca un suvenir al unei ființe, pe care ți-a răpit-o mórtea, un suvenir plin de resignațiune.

Apoi éráși mă gândeam la Elisa și mă încercam să-mi esplic purtarea ei. De ce începuse ea să plângă de vorbele mele necuviinčiose în loc de a se ofensa. Trebuie că avea în suflet vre-o durere, care nu aștepta decât un óre-care privilegiu, fiă chiar nepotrivit, pentru a isbucni.

Îmi adusei aminte de spusa lui Iancu: „vor să-mi dea pe Elisa de nevastă“ și cređui că aici am găsit adevărata cauză a durerii, de care suferia copila. În adevăr, decă Elisa iubia pe Iancu atunci avea destulă cauză de a fi mähmită de purtarea lui, de care trebuie că aflase ceva din fantasiile delirului meu. De bună sémă vorbisem în bóla mea de Iancu și de Clara, ér Elisa va fi înțeles din vaítările mele tóte câte se întâmplaseră între acea femeia, și noi.

Apoi mă gândii să-mi résbun asupra lui Iancu, să mă pun eu în locul pe care-l ocupa el în casa Domnului Anghel și în inima Elisei.

Dar nu-mi plăcea Elisa și chiar decă mi-ar fi plăcut, atâta nu ar fi fost destul, ar fi trebuit să mă iubéscă și ea pe mine.

Cam pân' aici ajunsesem cu gândurile mele, când étă că se deschise ușa din nou dând intrare Elisei. Ea se opri puțin și mă privi. Era plină de sfielă și confusiune, că-cî în loc de a înainta spre mine, ceea ce părea a fi fost intențiunea ei primitivă, se întórse éráși spre ușă și făcu un pas pentru a părăsi odaia.

Védënd acésta mă rădicaí puțin în pat și dișei cu o voce fórte slabă.

— Domnișórá, în numele lui Dumneđeu, nu fugiți de mine, aveți milă de starea mea, stați cel puțin până când îmi voiú cere ertare dela Domnia-vóstră pentru purtarea mea cea próstă, care nu venia însă din vre-o réutate, ci era efectul bólei mele. Stați până când vă voiú spune câte-va cuvinte de mulțámire, pe care le meritați atât de mult pentru îngrijirea ce mi-ați dat în decursul bólei mele.

— Domnule Onufrie, — dișe Elisa cu ochii plecați, — vă rog nu vă osteniți. Eu nu v'am luat nimic în nume de réu. Îmi pare bine că vă ved cu simțirile reculese! Cruțați-vé, ca să nu recădeți în starea grozavă în care ați zăcut aprópe de ce dișe.

— De de ce dișe mă affu eu aici la Domnia-vóstră? — întrebaí eu cuprins de mirare.

— Da, sunt de ce dișe din acea séră, când tata vé aduse lipsiți de tóte simțirile într'o birjă, — dișe Elisa. — Eu eram spériată când vé vedui, — ér când auđii ceea ce spuneati în delir, eram să leșin Dar ce vorbesc? — se întrepruse aici Elisa, — ce vé vorbesc de

mine, și încă într'un moment, în care aveți trebuința de cea mai mare liniște.

— Vorbesce Domnișórá că-cî decă liniștea mă feréște de mai mare réu, atunci mähgáierea este singurul remediú care mă póte tãmádui. Crede-mé, vorbele Domniei-tale sunt o mähgáiere pentru sufletul meu, îmi sunt o dovadá de încrederea pe care o ai în mine.

Aceste cuvinte, pe care le rostii cu o voce emoționată, turburará cu totul pe biata copilă. Ea în loc de a-mi da un răspuns la aceste cuvinte cam nesocotite din partea unui tinér bolnav, se márgini a spune:

— Te las, Domnule Onufrie, mé duc să vestesc mamei, că ai scăpat de crisa cea primejdiósă. —

Se duse și mé lásá éráși pe gânduri. Simțiam, că chiar fără voia mea, făcusem un pas înainte spre ajungerea scopului meu de résbunare, dar mai simțiam că Elisa încă era dispusă a-mi servi de instrument al acestei résbunări.

Apoi mă gândii și la părinții Elisei. Domnul Anghel de mult arétase o iubire părintéscă cátră mine. Muma Elisei, cocóna Lucsandra, ce e drept, nu prea mă avea la stomah, fiind-că nu-i făceam plecáciuni destul de adânci și nu-i dișeam: „sérut mânilé,“ când mé întâlniam cu Domniaei, însă de altminte nu avea nici un cuvént temeinic pentru a mé urí. Dar, decă mă gândiam la aversiunea Domniaei, aversiune pe care o pronunța destul de vederat, atunci nu mé mai puteam îndoi de schimbarea ivită în opiniunea Domniaei, de vreme ce-i permițea Elisei, să vină în odaia la mine, și încă singurá, posițiune delicată pentru o fată, chiar când se presupune că tinérul este lipsit de simțiri.

Nu isbutisem a mé lámuri cátuși de puțin în privința motivelor, care vor fi provocat acéstă schimbare în ideile cocónéi Lucsandra, când étă că veni și ea la mine în odaia.

Cocóna Lucsandra era ceea ce se numesce în Bucuresci o „neguțátóresă,“ adică mijlocul între boeróicá și „mitocaná.“ Ca tóte neguțátóresele ședeá și ea în mahalala, era cunoscută de mahalaoa întregă și la ríndul ei cunoscea pe toți locuitorii de acolo. Cunoscea nu mai puțin și pe locuitorii de prin mahalalele învecinate. Dar nu numai că-i cunoscea pe toți pe nume, le scia și tóte împregiurările atât cele publice cât și cele tánuite. Scia să-ți spună tóte calitáțile și să-ți însire tóte pécatele lor, o índeletnicire fórte réspândită printre locuítóarele mahalalelor. Urmarea acestui „nárav de fire“ era că limba cocónéi Lucsandra se cam asprise de multă vorbă, ínțepa unde atíngea și umbla cu mult mai repede decât tóca dela biserica d'aláturii a Sft.-Lucaci.

Acéstă cocónă slabă și ínaltă, cu o privire pátrundétóre, cu gura pusă în mií de crețe, acéstă cocónă, care părea numai fiere și venin să-mi fi voit óre binele? Nu-mi venia să cređ și d'aceea la apropierea ei mé simții cuprins de sudorí reci.

— Slavá ție Dómne, — dișe cocóna Lucsandra ínaintând până la patul meu unde se opri pentru a mé privi cu o cáutáturá de blándete, de care nu o cređusem capabilă, — slavá ție Dómne, că l'ai scăpat din bóla cea primejdiósă! Cocóna, mátușa Domniei-tale, venia de dóué ori pe fiă-care di, să vadă de Domnia-ta. Ce bucuria va avea când va veni astáđi și te va vedea scăpat. Réutatea de guvernantă, care te-a adus în acéstă stare nu mai șade

la Domniaei. I-a dat drumul, și s'a dus, mai sciū și eu unde; ér craiul de Iancu, are noroc cu cumnatul Gligore, care-î ține parte, că-cî altmintrea l'ar fi gonit „Domnia-lui” — astfel numia cocóna Lucsandra pe bărbatul-sëu, pe Domnul Anghel, — l'ar fi scos din prăvăliă, precum l'am gonit eu din casa mea, pe nerușinatul, care ne-a făcut acéstă necinste, pe când noi fî voiam atâta bine. —

Nici odată vorbele cocónei Lucsandra nu produsese un bine atât de vederat, ca acela pe care-l simțîi eu acum aușind ce-mî spunea Domniaei cu iuțela obicinuită. Aceste vorbe contribuiră la însănătoșarea mea, la reculegerea puterilor mele, cu mult mai bine decât o spițeriă întrégă, plină de medicamente. Prin ele aflaî, ceea ce-mî causase atâtea gânduri grele, atâta bătaia de cap, aflaî că în adevăr casa întrégă scia de istoria cu Clara, și că acéstă istoriă era tilcuită spre binele meu, ceea ce mă liniști prea mult. Apoi aușîi de bunătatea mătușei mele, care bunătate produse de bună sémă un mare efect în familia stăpânului meu, și contribuise prea mult, după convingerea mea, la schimbarea ideilor cocónei Lucsandra. Ea din réu-voitóre devenise acum o prietină pentru mine; astfel încât, după ce-mî spusese de disgrăția în care căduse Iancu, eram pătruns că intențiunea mea de a mă pune în locul Iancului, adică a deveni mirele Elisei, nu ar fi întâmpinat acum nici o piedecă din partea cocónei Lucsandra.

Vedeți că mă deprinsesem deja a sfērși tóte gândurile mele cu Elisa, de și nu încetasem încă a-mî țice mereu în mine, că nu-mî place fetița.

Aceste tóte, câte vi le spusei aici pe larg, imî trecură ca un fulger prin cap încă pe când grăia cocóna Lucsandra, astfel încât, îndată-ce Domniaei își isprăvise vorba, eu fui în stare să-î fac un răspuns nimerit, după cum cred eu.

— Sărut mânilor, — țisei pentru a-mî conserva bună-voința stăpânei din casă, — sărut mânilor. Ce este dragostea mătușei mele pe lângă bunătatea și mila Domniilor-vóstre, care m'ați adăpostit, și m'ați căutat într'o bôlă primejdiósă nu numai pentru mine, ci și pentru toți din pregiurul meu, că-cî acum sciū bine că am zăcut de lingóre, de un morb lipicios. Cât voiți trăi vă voiți rămânea îndatorat de bunătatea Domniilor-vóstre, care m'ați scăpat vieța. —

Cocóna Lucsandra la aceste cuvinte se simți fôrte măgulită și tare turburată, astfel încât cu tótă asprimea ei, nu-mî răspunse decât printr'o borborosire neînțelésă. Așa sunt unii ómeni, prin urmare și unele femei!

Cocóna Lucsandra mă părăsi și-mî trâmise éráși pe Elisa. Ea se puse pe un scaun lângă feréstră, ocupându-se de o cusătură.

Pe mine inima mă trăgea prea mult să-î vorbesc, nu sciam însă cu ce să încep. Imî venia să-mî urmed vorba unde o lăsasem, dar acéstă ar fi trebuit să mă conducă la un sfērșit, de care mă feream, că-cî — nu-mî plăcea fata. Pentru a mă scuti dar de vorbă, închisei ochii prefăcându-mă că am lipsă de odihnă. Astfel rămăserăm amândouă în tăcere.

Peste vre-o câte-va momente sosi mătușă-mea, însoțită de cocóna Lucsandra. La intrarea lor Elisa se înroși.

Óre de ce se va fi înroșit, — mă întrebaî în mine. Acéstă întrebare, de simplă curiositate, după cum credeam eu, rămase nedeslegată, că-cî acum avui să vorbesc mătușei mele, care aréta o bucuriă fôrte mare, vedându-mă scăpat.

De cele petrecute în casa Domniaei, de pricina bólei mele nu vorbirăm nimic, nici acum nici altă-dată, astfel încât nu mai aflaî — cel puțin pe timpul cât am fost în Bucuresci, — nu mai aflaî nimic despre Clara.

Mătușă-mea nu șeșu mult timp, se duse dorindu-mi însănătoșarea bună.

Cocóna Lucsandra, fôrte încântată de câte-orî venia mătușă-mea în casa Domniaei, — că-cî mătușă-mea trecia de boerésă, — nu se putu opri nici astăđi de a nu da tótă cinstea cuviinciósă acelei cocóne, și o conduce până la caretă, lasându-ne pe noi adică pe Elisa și pe mine éráși singuri în odaia.

Fața Elisei se schimba pe fiă-care minut. Când era roșă, când galbină.

— Ce va fi avënd copila? — mă întrebaî eu éráși, dar acum curiositatea mea era deja mai viuă, că-cî simțiam și eu ca o căldură la inimă, de câte-orî privirea mea se întâlnea cu privirea ei, — cu tóte că nu-mî plăcea fata! Și chiar decă mî-ar fi plăcut! Nu era și ea făptură femeieșcă și nu pusesem jurământ să mă feresc în veci de orî-ce femeia?

Tăcerea se continuă mai mult timp.

— Dórá credeți că dorm, — țisei eu în fine, — de nu-mî vorbiți nimic, Domnișórá Elisă.

— Ce să vă vorbesc, Domnule Onufrie, — răspunse Elisa privind pe feréstră afară și apăsând cu mâna ini-mióra ei, care bătea violent.

— Spuneți-mi, dragă Domnișórá, — începui eu din nou, însă luându-mi séma, mă întrerupsei, țicând, — iertăți-mi îndrăsnéla, ce avui de a vă țice dragă Domnișórá.

Elisa nu răspunse nimic. Eu din parte-mi tăcui, că-cî nu sciam ce să mai țic, de vreme ce dasem de o fundătură.

Elisa privia mereu spre curte, par' că ar fi avut îndatorirea de a numéra tóte firele de érbă, care răsărise printre pietrii, sëu tóte frunțele de pe pomii, care umbriau o parte din curte.

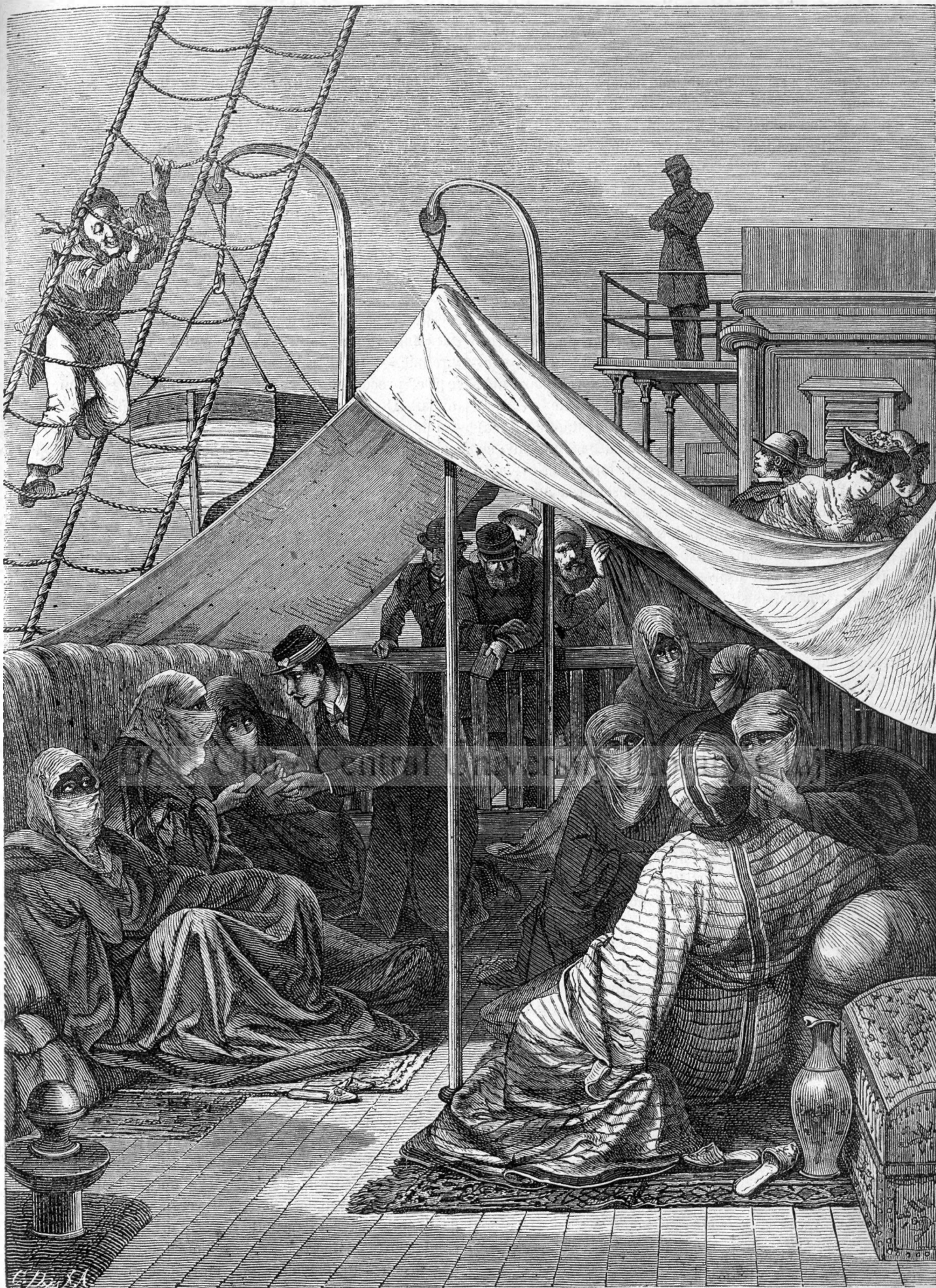
Și eu priviam, însă la icóna sfinților Arhangeli, par' că aș fi voit să-î întreb pe acești locuitori ai cerurilor, de fericirea pe care o gustau ei în lăcașul lui Dumneđeu.

Vedënd însă că neobosita mea țintire de ochi spre acea icónă frumósă, nu mă scotea la nici un sfērșit, imî veni ideia să schimb acéstă situațiune prea urficioșă, cerënd dela Elisa un păhar de apă.

La acéstă cerere Elisa éráși schimbă fața, dar se sculă îndată, vërsă dintr'o carafă, care era pe masă, apă într'un pahar și mi-l presentă.

Biața fată era tare emoționată, că-cî mânilor ei care țineau tava tremurau atât de tare încât păharul zingănia de tavă.

Elisa simțise acéstă iritațiune a nervilor ei, și nu âmpluse păharul de cât pe jumătate.

Un harem în călătorie. (Pag. 354.)

Novelă și roman.

(Paralelă.)

Sunt mulți, cari nu au noțiune chiară despre aceste două ramuri de literatură, și de aceea le confundă adeseori. Sunt și mai mulți, cari nu știu în ce constau adevăratele frumseți și calități ale fiă-cărei din aceste două genuri de scrieri. De aceea cred că nu va fi de prisos a mă încerca să dau aici cât se poate mai precis și mai pe scurt o mică paralelă între ambele, arătând punctele lor de asemănare și de deosebire.

În adevăr după o observare prea superficială, poate fi cineva sedus ușor să creadă, că între roman și novelă există mare asemănare, deoarece ambele sunt descrieri poetice de fapte corespunzătoare stărei de cultură din oarecare perioadă. Dar îndată ce va studia numai cu puțină seriozitate un singur roman și o singură novelă, se va convinge, că între amândouă există o diferență foarte mare atât în privința cuprinsului, cât și într'a modului de pertractare. Diferința după cuprins e așa de evidentă, încât mai ușor ai putea confunda novela cu drama, și romanul cu epopea, decât nu ai lua în considerare forma. Novela,¹⁾ după cum arată însuși numele, este descrierea unei singure fapte, a unei situații singuratică din viață, pe când romanul²⁾ cuprinde mai multe întâmplări, séu viața întregă, ba une-ori și mai mult decât viața unui individ. De aici provine, că mai ușor se poate preface o novelă în dramă, ca un roman, deși nu fiă-care novelă poate da subiect pentru o dramă.

Mai departe fiă-care are încă cerințe particulare, prin care crește mai mult diferența. Situația novejii trebuie să fiă decisivă pentru viitorul eroului și eroul să fiă adevărat erou: un model de perfecție și de virtute, deși novela are să-i tracteze per extensum numai o trăsură din caracter, pe aceea, care stă în legătură cu situația novejii. Romanul, firesce, are să cuprinda mai multe situații; éra eroul poate să fiă un personagiū însemnat, cu calități alese; nici odată însă un erou epopeic. Romanul are să desvólte un caracter, așa precum este el, și precum poate fi: cu toate virtuțile și scăderile. O novelă nu admite nici un moment neacomodat unei desvólări artistice a spiritului. Pecând dară un roman admite sensualismul, novela îl eschide, primind numai sensualismul nobil, și încă și pe acesta numai cu îngrijire și rezervă. Chiar decât morala n'are vot decisiv în artele frumoase, totuși are demnitatea, și un bun novelist nu se va demite nici odată a tracta astfel de lucruri, care vatemă simțul și demnitatea de om. La un romanțier este cu totul altfel: El are un câmp estins, poate desvolta și un caracter imoral, séu cel puțin plin de scăderi, și totuși să producă un efect moral, (că-cî acesta

¹⁾ Numirea novelă derivă dela ital. novellus, un diminutiv al lui novus, și însemna la început noutate, întâmplare de zi. Mai apoi se descria numai întâmplări amuzante, distrăgătoare și pentru ca să fiă și mai plăcute astfel de întâmplări se descrieau într'un stil viu și ornate cu figuri poetice. Desvoltarea istorică a novejii se observă minunat în »Decamerone»le lui Boccaccio.

²⁾ Numirea roman are de a-și mulțami existența unei întâmplări. Roman se numia idiomul format din amestecul limbei galice cu cea latină, și fiind-că acest idiom era limba dela curți (domnitore) în evul mediū, se numiau astfel și istoriile, care se spuneau în această limbă. Mai târziu începura a se numi astfel numai istoriile mai lungi.

e scopul romanului), arătându-ne urmările rele, în care cade eroul. Atâta cu privire la cuprins.

În ce priveste stilul și modul de pertractare, érași nu putem constata decât diferență între novelă și roman. La novelă tot interesul are să se concentreze asupra unei singure fapte, asupra unei situații deosebite, asupra unui fenomen izolat. La un roman dincontră ne interesază toate stadiile, toate schimbările, toate faptele din viața eroului. Ce diferență trebuie să urmeze de aici în modul de pertractare!

Novela trebuie să fiă cât se poate mai scurtă și mai precisă. Ascultătorii nu voesc să audă, nici să scîie nimic despre ceea ce eugetă și simte naratorul, ci voesc să afle fără întrerupere tot ce s'a întâmplat. Cursul acțiunii fiind grabnic, și stilul trebuie să-l imiteze. Așa numitul tablou epic, precum și ori-ce nu aparține imediat faptului, trebuie omis. Desvoltarea accidentului să fiă neîntreruptă și faptul însuși să apară numai în trăsuri generale: mai mult schițat, decât desvoltat. Novela nu se poate decî opri la caracteristice și la descrieri estinse; reflexii, episoade, motivări și resone trebuie contrase și omise mai cu totul. Cu toate acestea fiă-care particularitate trebuie să fiă deplin motivată. Pentru a face pe una și a nu greși pe cealaltă, motivele se espun foarte pe scurt, în o singură trăsură precisă și chiar la momentele decisive are să se arate însemnătatea numai în decursul desvólării. Meritele artistului constau decî la o novelă în espunere bine proporționată, în întretesere de situații, în legătura dintre particularități și între impresia generală. Tote acestea pretind un studiu, fără de care nu poate fi nimenea un artist bun.

La roman e altfel. Aci având a tracta o viață întregă, a desvolta un caracter, a înșira o sumă de fapte, interesul nu se perde și decât se întrerupe cetirea în unul, séu mai multe rânduri, că-cî o viață, fiă chiar și cea mai emoționată se desvólta numai pe încetul și într'un restimp mai lung. Eroul romanului are să trecă preste mai multe întâmplări, curse și încurcături, prin care se desvólta caracterul, se întărește și se pune la probă. Aici dar este loc destul pentru reflecțiile autorului, pentru motivări estinse și pentru descrieri detaiate. Deoarece caracterul are să se desvólte pe încet, încât numai la fine să vedem dinaintea noastră pre eroul întreg întreguț, de aceea se pot întreviri reflecțiile autorului, părerile și simțămintele lui mai după fiă-care incident. Numai după ce trece de jumătate, când începe a declina cătră fine, să méréga acțiunea mai iute și autorul, respective subiectivitatea lui să dispară din ce în ce; digresiile asemenea să se împuțineze, grăbind deslegarea peripețiilor, care fac meritul autorului. Dar să nu credă cineva, că persoanele secundare trebuie negleșe. Nici decum. Caracterul lor trebuie desvoltat cu aceeași îngrijire, ca și al eroului principal, numai firesce să li se dea o estindere mai mică, un rol mai neînsemnat, grupându-le armonios în giurul eroului principal. Afară de desvoltarea caracterului, meritul principal al romanțierului constă în încrucșarea evenimentelor, prin întretesere de episoade, în ingeniositatea peripețiilor. Cu cât neprevăduțul și estraordinarul se întâlnesc mai des, cu atât modul de pertractare e mai nimerit.

Peripețiile sunt dară un punct de asemănare între novelă și roman și un punct de laudă pentru artist. La amândouă fiă-care moment present trebuie să conțină quasi nisce embriónne séu muguri pentru momentele următoare. Ori-ce desnodământ trebuie să fiă o peripeția mai superioră și itele să nu se pótă descurca nici odată prin cele ce urméză, ci numai prin ceea ce a trecut. Ce e drept deslegarea este cu atât mai grea, cu cât este peripeția mai ingenioasă; dar și scopul e cu atât mai bine ajuns.

Mai rămâne în fine a vorbi despre tonul novelei și al romanului. Vioiciune și chiaritate se cere dela orî-ce stil poetic, cu deosebire însă dela novelă. Deși materia unei novele este luată, séu cel puțin imitată din viața reală, totuși espunerea limbistică nu pôte fi lipsită de ornamente poetice, și tonul în genere trebuie să fiă solemn. De altfel tonul depinde și dela cuprins. Un incident interesant trebuie și descris în mod mai interesant. În genere însă beletristica n'are să influințeze numai prin materie, ci mai mult prin formă, prin modul de pertractare. Câte materii bine alese își perd valórea printr'o formă necorrespunđetóre și din contră o materie de tóte ڃilele, tractată de un geniú artistic pôte produce efecte estetice considerabile. Urméză totuș, că o materie serioasă, plină de demnitate trebuie și tractată în mod solemn. Cu tóte acestea nu e esclusiv numai acesta cel potrivit; gluma îi șede fórte bine unei scrieri beletristice, și cu atât mai mult umorul, care are de basă totdeuna o serioșitate adâncă: serioșitatea unui ideal de sânteniă și de perfecția. Ceea ce nu se potrivește de loc cu un roman și încă cu atât mai puțin cu o novelă este frivolitatea, care tractéză și cele sante și cele profane ca nisce lucruri egale, ca pe nisce obiecte supuse unui joc volnic al capriciului. Tóte acestea sunt puncte, în care se cam atinge novela cu romanul, cu

singura deosebire, că novela trebuie să aibă tóte aceste însușiri mai potențate.

În ceea ce diferesc mai mult cu privire la espunere, este caracterul stilului, care la novelă este curat narativ; la roman descriptiv-narativ; am putea ڃice mai mult descriptiv.

Resumând acum în câteva cuvinte cele espuse, constatăm diferența dintre novelă și roman în următoarele:

- a) Novela cuprinde o singură situația decisivă din viața unui individ; romanul cuprinde desvoltarea unei vieți, întregi (a unui caracter);
- b) Stilul novelei este narativ și lipsit de observări subiective de ale autorului. Stilul romanului este descriptiv-narativ și mai mult séu mai puțin însoțit de observările autorului;
- c) Tonul novelei este solemn și plin de demnitate. Tonul romanului mai proaic și mai ordinar.

Neavând de scop a face un studiu estins asupra acestor două ramuri ale beletristice, ci numai a constata diferența între ele, ceea ce cred că am făcut destul, încheiú, amintind, drept modele pe câți-va dintre cei mai escelenți romancieri și noveliști străini.

Téra, în care s'a desvoltat mai bine ca orî unde novela, este Italia și cel mai escelent novelist italian Boccaccio; alți noveliști însemnați din Italia sunt: Bionello, mai târđiú Masuccio de Salerno și Giov. Fr. Straparola de Caravaggio. Între Spanioli esceléză Cervantes; la Francezi merită atențiune Scarron; ér cei mai buni noveliști germâni sunt Freytag și Heyse. Cea mai escelentă culegere și alegere totodată de novele italiene, spaniole, franceze, engleze și germâne se află în opul germân intitulat: *Novellenbuch*, în 4 tomuri, întocmit de E. de Bülow.

Dintre romancieri merită deosebită atenția: Chateaubriand, Walter Scott și Madame Dudevant, cunoscută sub pseudonimul de Georges Sand.

I. V.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vis și realitate.

Istoriă fantastică.

Wer möchte sich an Schattenbildern weiden
Die mit erborgtem Schein das Wesen überkleiden?

Schiller.

Eram singur în camera mea și cugetam. O mulțime de idei parte negrii parte ciudate se învêrtiaú sub titva mea. Mi se părea, că vedeam diplomați spunând adevêrul, bași-bozuci cerénd samă Europei pentru cruzimile îndeplinite asupra pruncilor și femeilor lor, împêrați adunându-se ca să se consulte cum ar ferici popórale lor printr'o administrația justă și o egalitate politică, ér nu prin resbele ruinătoare. Vedeam și amici sinceri, patrioți adevêrați: vedeam, ce vedeam?

Un cerșitor deschise ușa și întră la mine. Era unul din acele capete caracteristice, asupra cărora s'a încercat adesea penelul unor pictori originali. Vêrsta séu suferințele miseriei lăsase urme neșterse pe fruntea lui pleșuvă. Puținul pêr, care îi rămăsese, cădea pe umeri în plete încurcate și cărunte. Ochií sêi de pisică se mișcaú nesigur și umiliți sub sprâncene cărunte și sburlite. Un nas cam gros da o espresiune vulgară feței lui. Musteți lungi și neregulate acoperiaú mai de tot o gură mare fără dinți, cu buze palide și sbârcite. Barba lui nepeptenată era parte cărunță, parte de un roșu murdar. Statura plecată

mai mult din obiceiul cerșitului, decât de bêtrânețe, se rözima pe un toiag noduros. El rădică ochií câtră cer cu o espresiune cuvióșă și rugătoare, puse mâna dréptă pe piept, pe când cu cea stîngă ținea bastonul, și cu o voce nasală începu să-mi descriă miseria sa într'o limbă destul de corectă.

„Ajută-mé, Domnule,“ sfêrsi el, „cu ce te va lása inima, că-cí rêsplată veí avea în cer.“

Fără de voe îmi adusei aminte de călugêrul cerșitor al lui Sterne din „Călêtoria sentimentală,“ și comparaí capul acela, pe care autorul englez l'ar fi adorat pe plaiurile Indostanului, cu capul cerșitorului méu. Contrastul era bătêtor la ochi. Sterne cu prejudecare îi refusă ajutorul și pe urmă îi pâru rêu; eú făcuí pomană și m'am căit.

Prin ce întêmplare ajunsese omul acesta la cerșitoria? Óre prin sinceritatea diplomaților, séu humanitatea unor bași-bozuci, séu buna administrația a guvernelor, séu iubirea vre-unui amic, patriotismul vre-unui demagog, séu . . . séu . . . mai sciú și eú ce? Póte întreprinderi nenorocite,

póte vina lui propriă, dar ce să mai cercetez? Destul, că era cerșitor și fața lui îmi era antipatică, mi-a părut rău de banul de argint, pe care i l'am dat.

Pe urmă mă năcăjii asupra mea însumi. De ce să-mi pară rău pentru un lucru atât de neînsemnat? Ce inimă împetrită! Nu se putea, ca acel om să fiă o adevărată victimă a nenorocirei? Nu se putea, ca cuvioșia sa să fiă sinceră, umilința lui adevărată; nu se putea să aibă inimă? dar atunci... cugetele negre de adinea-orî începură să jöce în capul meu, și adormii.

Se făcea, că era o frumoasă séră de primăvară. Eū mă aflam într'o grădină încântătoare, plină de flori parfumate. Luna plină revărsa nisece raze argintii, care se strecurau printre crengile înfrunzite și împodobite cu flori ale castanilor și acacilor din aleă. Mărgărităreii străluceau în albéța lor virginală și mă îmbătau cu parfumul lor fermecător. Rose albe și roșii, tulipe albastre, crini gigantice, bujori și gheorghine, în sfêrsit tóte florile de primăvară, de vară și de tómnă păreau grămădite în acest eden.

Ce să ȕic de boschetele discrete de palmii a căror cunună se urca la cer, de platanii, ulmii, cedri, cu tot némul plantelor Europei și ale Asiei!

O simțire de plăcere deosebită se strecura prin vinele mele. Inima mea era liniscită, o pace ceréscă domnia în tótă ființa mea, eram deplin fericit.

Pasul meu era ușor ca al unei ființe supranaturale, el nu lăsa nici o urmă în nisipul fin al aleei. Totul era în tăcere, numai cântecul plin de farmec al unei păsărele răsuna dintr'un boschet de lila. Unde mă aflam și unde mergeam? După cele ce vedeam trebuia să fiu în paradis. Mă întrebam cum am ajuns acolo?

Atunci auđii o voce nasală pronunțând cuvintele următoare:

„Ajută-mă, Domnule, cu ce te va lăsa inima, că-ți răsplată vei avea în cer.“

Cum? Cerșitorul meu aici? Pentru un ban de argint să fiu eu în raiu? Eftină intrare. În raiu pentru o milosteniă, de care m'am căit! Értă-mă, Dómnne!

Începu să calc mai iute, ca să scap de cerșitor.

Însă de odată de sub umbra unui palm eși o iasmă négră cu figură de diplomat și cu decorațiunii pe piept. Umbra înainta mereu cătră mine.

„Cine ești tu?“ strigai eu spăriat.

— „Gând negru!“ fu răspunsul.

Alergai mai iute, dar diplomatul și cerșitorul mă urmau pas de pas.

„Gând negru!“ se auđi din tóte părțile ca un semnal. Palmii, platanii, ulmii și ceilalți arborii căpătară capete și brațe, se prefăcură într'o cetă compactă de diplomați, bașibozuci, împerați, amici, patrioți și cerșitori. Voiam să fug, dar nu mai puteam; picioarele îmi înțepeniseră. Atunci cetă infernală făcu cere în jurul meu și începu să jöce o horă nebună. Ei se învêrtiau tot mai tare, până când nu mai vedui decât o rötă uniformă, care mă împresura. Cercul se strîngea tot mai tare în jurul meu până când mă strînse ca între nisece clesce. Luna se ascunse și eu cădui amețit la pământ. Atunci fiă-care umbră îmi dede câte un bobarnac peste nas și un hohot infernal răsună. Mă deșteptai cu óre-care dureri în vârful organului meu mirositor și vedui înaintea mea pe prietinel X..., care cerca să mă

scóle atacându-mi acea parte prețioasă a obrazului meu într'un mod atât de irreverențios. El rídea încă cu hohot de puținul succes al întreprinderii sale.

„Noutate mare!“ strigă prietinel meu, când i se mai liniști risul. „Împerații s'au întâlnit și béu béutura de pace, fericirea popórelor. Suntem siguri acum, că liniștea va domni în Europa câți-va ani.“

— „Bre! bre! bre! ciudat lucru!“

„Altă noutate! de séră este un banchet democratic. Tóte partidele țerii se întrunesc pentru a bea unirea și pacea (!?). Fericit va fi poporul, unit într'un cuget și într'o simțire.“

— „Bre! bre! bre! ciudat lucru! ciudat lucru!!!“

„Vorbă să fiă, împrumută-mi câți-va poli (napoleoni) să merg de séră la bal mascat. Domnișóra Nini va fi mascată în caracatiță, eu în țestósă. Am să joe grozav și să mă îndop cu fel de fel de bunătăți, cum sunt pesci, stridii și alte molusce. Dă-mi iute, că mă grăbesc!“

— „Hai! ce ȕici!“ strigai eu, când palavrăgiul meu de prieten isprăvisé, „m'ai luat pe departe, ca țiganul din poveste.“

ȕicând acestea îmi scormonii buzunarele și scosei banii cu óre-care durere. Prietinel X... plecá.

Era ȕiua somnului, ér adormii.

Se făcea, că mă aflam în fundul mării. Plantele submarine erau în culmea desvóltării. Păduři nestrăbătute, deluri și văi se întindeau sub unda sérată.

Crabe de tótă mărimea, țestóse gigantice înaintau maestos printr'o aleă de arbori submarini. Caracatițe elegante făceau pe cochetele întinđându-și brațele numérose în tóte părțile. Crustacee, pesci colorați, delfini ușori, rechini de tótă mărimea, în sfêrsit toți locuitorii acestor ținuturi se adunaseră și înaintau sərbătóresce spre același punct. Ce era să fiă? Lucru straniu! mi se părea că și eu aveam un țest în spate, îmi duceam casa cu mine.

Oprii pe o tinéřă caracatiță.

„Pardon, Domnișóra, ȕisei pe franțuzesce — mi se părea o Domnișóra de lumea mare, — aveți complexanta de a-mi esplica, unde se îndreptéză tótă acéstă lume elegantă.“

— „Ce fel, Domnule, răspunse cocheta copilă săltând grațios, nu sciai că ađi este bal mare în „Dumbrava chitului.“ Tótă lumea „fashionabilă“ va fi acolo.“

Domnișóra mi se păru prea bine crescută. Îi mulțumii grațios trăgându-mi capul fórte afund în țest și o privii cu ochi amoroși. Caracatița îmi surise cu cochetăriă și-și continuă drumul.

Înaintai spre „Dumbrava chitului.“ Acolo un spectacul estraordinar mă aștepta. Tot spaciul era iluminat „a giorno“ prin electricitate. O mulțime de delfini gigantici, care aveau aerul a fi din clasa mojićă, țineau loc de orchestră, pe când chiți nenumérați aruncau în aer colóne enorme de apă, care străluceau în mii de colorii la lumina electrică. Grupe de domni și dómnne — așa mi se părea în vis acéstă populațiune submarină — se formau pe ici pe colo și admirau frumsețile naturei în boschete umbróse. Dumbrava era în adevér încântătoare și tóte farmecile ei erau mărite prin iluminațiunea strălucită. Ea era împresurată din trei părți de deluri, numai partea, prin care întrasem servia drept pórtă. Fundul mării era format de scoici de diferite colorii întrerupte de tufe înflorite și ar-

burii submarini. Stânci de corale închideau horizontul și totul avea aspectul feeric al unui palat din o mie și una de nopți.

Mă apropiam de una dintre numeroasele grupe de vorbitori. În mijlocul ei o țestosă veterană de secul bărbătesc se părea personagiul principal.

— „Da, — țicea el, — amicii mei, trebuie unire, că-că fără ea nimic nu se poate face. De ce să ne mâncăm unii pe alții. să ne facem reu numai nouă și țerii? Să nu ne împărțim puterile prin partide, care fac numai peirea noastră. Cu inimă curată, să ne dăm toți mâna și să fim pururea frați. Vă aduceți aminte de acel părinte, care pe patul de mörte a chemat la sine pe fiii săi, și dându-le o legătură de nuele, le-a țis: „Rupeți-o“. Fiii cercară pe rând fără succes. Atunci bătrânul luă legătura și o desfăcu. Fiă-care fiu căpētă câte o nuela, pe care o rupse cu ușurință. . . . „Vedeți, le țise atunci tatăl, fiți uniți ca aceste nuele și inimicul nu vă va putea nimici“. — Așa să fim și noi iubiți prietini, să ne putem apăra în contra inimicului comun, în contra omului“.

— Bravo! Bravo! să trăescă, strigă tot cercul cu entusiasm.

— „Frumos vorbesce“, observă lângă mine un ascultător, care avea aer a fi fost prost.

— Vulpe șirētă, — țise altul sclipind din ochi, — în curând vor fi alegerile de deputați și voesce să-și facă partidă!“

Desgustat de ultimele cuvinte, părăsi această grupă nebăgat în samă și înaintă spre alta. Aci vorbea un rechin tiner. Un cerc elegant îl impresura; se aflau și dame între ascultători. Se părea a fi un cerc aristocratic.

— „Așa este, Dómnele mele și Domni mei, — își continuă oratorul vorbirea cu un suris șiret. — Domni de dincolo ne-au invitat a ne uni cu ei. Deși nu dorim a ne păta solții într'o companiă atât de mojică, totuși interesul

momentan cere să ne arătăm învoiți. Să fim diplomați, Domnilor. să imităm ceea ce se petrece între locuitorii de pe uscat. Când nu vom mai avea lipsă de acești „mitocani“, fi vom trămite să se plimbe“.

— „Frumos! frumos! Să trăiască!“ strigau ascultătorii.

— Auți, ma d a m e, — țise atunci un rechin bătrân de lângă mine cătră onorabila sa consörtă, — tinerul diplomat vorbesce bine, în curând va ajunge ministru, să-și dăm pe fata noastră. că-că are viitor băetul“.

— „Bine țici, Monsieur mon époux, ai totdeauna cugetări înțelepte“.

Atunci musica răsună armoniosă, și balul începu. Părechile se învörtiau nebune într'un vals fantastic. Ici un rechin juca cu o caracatiță, dincolo o țestosă cu un delfin. În sfērșit era o scenă din cele mai ciudate, care însă nu se părea foarte naturală. Vețui pe tineră caracatiță, cu care vorbisem; ea imi făcea ochi dulci. Me apropiam de dēnsa și mă arunca, ca ceilalți, într'un vals nebun. Lucru curios, cu cât mă învörtiam mai repede, jucătorea mea căpētă trăsături omenesci; decorația se schimba, mă aflam într'o sală de bal strălucită și la pieptul meu sălta Domnișóra Nini a prietinelui meu X

Atunci, spre marea mea mirare, musica întonă un marș și auții ca un sgomot confus de voci. Mă deșteptați.

Pe stradă trecea un despărțământ de soldați cu musica militară în frunte, ér lumea privia curiosă și sgomotă la acest spectacul

Astfel visurile nu sunt decât o realizare a gândurilor de peste ți. Facultățile noastre, ne fiind de asemenea obo-site, nu profită tóte de răpausul somnului. Unele rămân în activitate, pe când altele sunt, așa țicēnd, amorțite. De acolo vine, că tot ce vedem în vis este ciudat, nenatural, monstruos. Cât e dar de falsă credința unora în visuri, pretensiunea lor de a esplica viitorul prin visuri, care nu sunt decât un rezultat al preocupărilor de peste ți!

I. P.

Baladă.

(Imitațiune după *Lenore de Bürger*.)

Tobele în depărtare,
Rapătă și trîmbiți sun,
Și ntr'a serii dulce zare
Ostea întră în cătun.

Marióra printre rënduri
Cătă pe al său iubit,
Mîndrul, pentru care 'n gânduri
S'a sbătut ș'a suferit.
De soldați urmēză lanțul
Dér din prelungitul lanț,
Vai! lipsesce Dorobanțul,
Mîndrul Dorobanț?

Trap, trap, trap, trec cai 'n fuga:
Călăreți 'n vânt cu gluga!

Biata fată îi priveșce,
Rënd pe rënd cum se strecor
Fața ei îngălbinesce,
Ochii 'n plâns i se 'nfășor.
Mă-sa giaba o mângăiă,
Giaba 'n doru'i înfocat
Mic copilu 'i o rēzgăiă,
Dupē gîtu'i încordat;
Strigă: „Cine scie șanțul,
„Cine scie acel șanț,
„Ce-a umplut biet Dorobanțul,
„Mîndrul Dorobanț?“

Trap, trap, trap, trec cai 'n fuga:
Călăreți 'n vânt cu gluga!

Mă-sa 'n casă izbutesce
Ca s'o tragă în sfîrșit,
Însă cade și boleșce
Și nu e de lecuit!
Cu costița desnodată
Peste umeri fluturând
Ca 'ntr'o horă 'nvăpăiată
Jocă trist și lung rîdēnd.
Și trăgēndu'și ast-fel danțul,
Țice-adesea 'n acel danț:
„Unde-o fi biet Dorobanțul,
„Mîndrul Dorobanț?“

Trap, trap, trap, trec cai 'n fuga:
Călăreți 'n vânt cu gluga!

Într'o nópte viforósă, —
Mă-sa 'n casă adormea,
Er prin tinda frigurósă
Deși cădeau fulgii de nea; —
Jos din pat se dete 'n grabă
Și de grabă s'a mbrăcat,
Așeptând așa de slabă,
Mețul nopții depărtat.

Cum veni și încinse danțul,
Strigând tare 'n acel danț:
„Ecă 'mi vine Dorobanțul,
„Mîndrul Dorobanț!“

— „Toc, toc, toc; deschide'mi
fuga . . .“
Era el în vânt cu gluga!

Ușa 'ndată i-o deschise
Ș'a ei față se 'nrouă,
Er el bine n'o zărise
Că în brațe-o și luă!
Prin mantaua desfăcută
Haina sa i se zărea,
Ce cu flori de fir cusută,
Ca ș'o rață strălucea:
„Fost'a fost să umplu șanțul,
„N'am umplut îns'acel șanț!
„Ți-a venit dér Dorobanțul,
„Mîndrul dorobanț!"

Sdrang, sdrang, sdrang; ... „Să fugim,
Și fugiră 'n cap cu gluga! — [fuga!"

Calu-afar' încălecară,
Câmpî și rîuri, deluri, văi,
Tôte 'n urmă le lăsară;
Însă demonii cei răi,
Fiș, fiș, fiș, alerg mulțime
Și 'i ating cu-aripa lor,
Și prin negra 'ntunecime
Vin virtej îngrozitor!
Este lung de demoni lanțul,
Lung, și de fatalul lanț
Giaba fuge Dorobanțul,
Mîndrul Dorobanț!

Hu! Hu! Hu! rid dracii 'n fuga
Și le-ating cu-aripa gluga!

Blânda față se 'ngrozesce;
El o strînge l'al său pept;
Calul său ca spum' albesce,
Sbora ca săgéta drept.
— „Unde mergem? Unde ôre?"
Îl întrebă însê ea.
— „Mergem, cum n'a stat sub sora,
„Nunt' a face draga mea!"
Dracii însê, ce 'și trag danțul,
Hohotesc în acel danț,
Pe când sbora Dorobanțul,
Mîndrul Dorobanț!

Hop, Hop, Hop!... El stă de-a-'n fuga,
Fălfăind în vînt cu gluga!

Cutcurig! Cocoșul cîntă:
Dorile pe cer albesce,
Și l'a dîlel rață sfîntă
Dracii 'n grab se risipesc:
„Vin!" atuncea 'i dice 'ndată,
Și 'ntr'un negru cimitir,
Cătră grôpa cea căscată
O târasce ca 'n delir;
Brațele'i o strîng ca lanțul,
Lanț de fer, teribil lanț,
O! și étă Dorobanțul,
Mîndrul Dorobanț!

În schelet se schimbă 'n fuga
Și de-o hîrcă-atârna gluga!

În cătun fu jale mare,
Când în ziua ce sosi,
Maica sa în disperare
O cătă și n'o găsi.
Toți plecară ca s'o cate
Toți umblară 'n sus și 'n jos,
Dér cu fețele 'ntristate
Se 'ntorcéu fără folos;
Când spre-a trece 'n vale șanțul,
O zărîră 'ntr'acel șanț!
Fuse-al Morții Dorobanțul,
Mîndrul Dorobanț!

Faceți cruci, dracii să fugă!...
Lângă ea găsir'o gluga!...

(Vestea).

Al. A. Macedonski.

Femeile din Harem.

Un fenomen deosebit în viața musulmană este poli-gamia. Femeea, a cărei chemare pe pămînt este atât de nobilă, acolo se vinde, așa dicînd. Tôtă poesia dispăre și realitatea, cruda realitate, se arată în tótă goliciunea ei. În Orient, unde natura a împodobit pămîntul cu farmecile sale cele mai încântătoare, pe plaiurile Asiei, pe Bosforul romantic, acolo, unde poesia ațîțată de frumseți uimitore pôte să-și ia sborul întins, omul este mai apatic și mai realist. Capriciul bizar al creațiunei! Orientul cu farmecile naturei sale conduce la sensualism, pe când Nordul, mai rece, înaltă sufletul omului, îl face să cînte idealuri. Acolo domnesce trupul, aci spiritul.

Étă pentruce acolo femeea este un lucru, un obiect de lucș, aci un obiect al poesiei, o ființă care conduce la idealism.

Mulți s'au ocupat de femeea Orientului. Nu s'au găsit destule epitete înjositoare, destule batjocuri pentru aceste nenorocite sclave ale bărbatului. S'a amintit ne-curățenia, prostia lor, mulțime de fabule mai mult sêu mai puțin amuzante.

„Femeia turcă, — dic unii, — are rar un pat, și decă-l are nu se culcă nici odată în el. Chiar în casele cele mai nobile se găsesc în tôte unghiurile pantofi vechi și rupți ect. etc.“

Multe din aceste povești sunt basate pe simplitatea, care domnesce în genere în casele turcesei. Însê dela simplitate până la necurățenia este cât dela cer la pămînt. Ôre nu este curățenia chiar un precept al religiei mo-hamedane? Nu se eschide până și din mîncare porcul, care este un animal, cum se seia, puțin scrupulos în nutremîntul sêu.

S'a mai vorbit, că tot nutremîntul Turcilor constă în pilav, pe care-l mîncă cu degetele. Ei bine! o dómna, care a vizitat haremul, istorisesc la ce prânț lucșuos a luat parte acolo. Bucate numérose și gustuóse, în serviciu elegante, urmau după alta, și sêrmăna dómna era silită să guste din tôte, fiindcă la Musulmani nu se permite a refusa ceva.

Femeile sunt, ce e drept, isolate cu totul. Pe când bărbaii petrec în selamlie (locul păcii), femeile se află retrase în haremlie (locul oprit). Aci stau strêji la uși, și ochiul nici unui bărbat, afară de stăpân, nu pôte străbate în aceste cuiburi ascunse. Femeea turcă nu pôte fi vedută decăt de un bărbat; de aceea, când iese pe stradă, fața întregă, afară de ochi, este acoperită cu un vël.

Închisă dară într'o parte deosebită a casei, femeea turcă trăescce numai pentru stăpânul sêu. Acesta nu dice „femeea mea“, când vorbesce de socia sêu sociele sale, ci „familia mea“.

Cu tôte acestea viața isolată nu e lipsită de ôcreare farmec. Împresurată de mister, păzită de indiscreții, femeea turcă este un fel de tesaur ascuns, și petrece o viață liniștită, departe de sgomotul lumei, neîmpărțită la afacerile bărbatului. Nu este ôre multă poesiă, ba chiar ferice în acéstă separațiune liniștită?

Vom cita, ca probă, impresiunea simțită de o visitătoare în acest „loc oprit“:

„În vestmîntul ei alb, scilpitor de aur, dómna casei se așeză pe un divan, ér noi, după cum e obiceiul, pe cel din față, și începurăm a conversa prin mijlocirea interpretei. Aș vrea să pot descrie dispoziția pacinică, plină de poesiă, care mă cuprinse în aceste odaite albe, isolate cu

totul de lumea esternă. Pe când instituțiunea haremului, privită din afară, are ceva dejositor, în lăuntru capătă cineva alte gânduri cu totul deosebite. Acastă liniște, acastă pace a sufletului, acastă pază ca pentru un giuvaer precios, trebuie să-și aibă avantajele sale necontestate. O asemănare între viața casnică mohamedană și între cea creștină dă mult de gândit. Cu toate acestea, din ceea ce s'ar putea spune, partea cea mai mare ar fi în folosul nostru“.

Tinere și bătrâne, femeile haremului se îmbracă cu un luc de bun gust la tinere, monstruos la bătrâne. Lucul exterior le atrage și acastă gătelă se potrivește de multe ori cu frumsețea lor fermecătoare.

„Era o sérá recorósă de Octobre, — ȃice mai departe aceeași visitătoare, — și de aceea ne bucuram de îmbrăcăminteá nóstră europénă destul de strínsă pe trup. Dómnelor turcescá totuși nu li se părea prea rece, pentru a purta gază peste brațe și umeri goi. Ele ne primiră în toaletă de sérá complectă, pe care o pórtă negreșit tot-déuna, decă nu sunt în „negligé.“ Brațele lor cele frumóse și pline, și tot așa umeri eșiaú la ivélá cu mult avantajú. Dómnelle arétau pentru vârsta lor — 28 și 35 ani — fórté bine; ba mátușá, dónna Pașú, era de bună sémá o frumsețe turcescá. Ea avea un profil frumos, numai fruntea ce-va cam îngustă, o față strălucită și mándrii ochi negrii. Și gura eí era fórté drăgálașe, plină și de un roșu fraged, o gură de care surisul se părea nedespărțit. Peste tot o veselie binefăcătoare, împreună cu demnitate, era răspândită în totá ființa eí. Era de sigur o persónă „simpatică,“ cum se ȃice aici în Sud. Îmbrăcăminteá eí consta dintr'o fustă de mătásă albă, peste care cădea până la pámént o rochiă de tul sémánată cu aur, și o cingătoare de mătásă albastră strńgea talia tăiată în formă de blusă. Acésta era decoltată în formă de inimă și o bogată agrafă de brilliant o ținea la piept. Un mic șal de mătásă albastră era împletit în pěr.

Nepóta purta, tot pe mătásă albă, o rochiă analogă, care însă nu era de tul, ci de gază de mătásă turcescá cu largi vėrgi, aurii și albe. O broșă négră de sifid (email) cu brilante mari strălucia la tăietura vestmėntului sėu. Șalul de mătásă albastră nu era însă, ca la mátușá-sa împletit ușor în pěr, ci stríns pe cap, ca un mic turban, după o etichetă severă. Ea era blondă-închisă, se părea flegmatică și nu vorbea nici un cuvėnt.

Copii erau îmbrăcați europenesce cu mare gust. Strănepóta se presentă într'un vestmėnt de cașmir sur cu

eșarpă rosa și bogată garnitură rosa, cu pěr castaniú care atárna în plete bogate. Mica circasiană, sóta eí, care avea o înfățișare mai delicată și o espresiune mai inteligentă, purta un vestmėnt sur, cu taliă de corset, eșarpă albastră și o blusă albă peste gătul cel mic și fraged.“

Ceea-ce la damele nóstre se întėmplă numai în intimitate, la femeia turcă este obiceiú față cu ori-care visitătoare. Adică își arată costumul cel nou, de paradă, și tóte gátelele care pot să fiă admirate.

Costumul lor nu este însă tot-déuna atât de lucuos. Aceste podóbe sunt rezervate pentru intimitate, unde trebuie să apară în totá frumsețea lor înaintea bărbatului. La alte ocasiuni, spre exemplu în călătorie, comoditatea și prescripțiunile obiceiului le face să îmbrace o manta cu multe crețe, și să-și pună un vėl gros pe față.

Ilustrațiunea nóstră de pe pagina 349 ne presentă un

astfel de moment. Un harem însotesc pe stăpán, póte vre un pașá cădút în disgrația sultanului, se duce în ținuturile depărtate ale Asiei până când intrigile curții sėu capriciul suveranului vor influința să fiă rechemat. Vaporul plutesce pe Marea-nėgră și dónnelle se află sub paza unei garde de sclavi. Nu este însă de ajuns învelitorea, în care sunt deghisate aceste frumóse fiice ale orientului. O despărțitoare așezată pe podul vaporului le izoléză de ceilalți călători, și un fel de cort le apără de razele sórelui.

Aici odaliscele pot respira aerul curat, fără a fi arse de sóre și espuse la contacturi indiscrete.

Acésta pază nu le împiedecă însă de a arunca priviri furișate asupra celorlalți pasageri, care încă observă cu curiositate aceste tesauere misterioșe.

Căt despre moral, femeia turcă nu este atât de próstă și necultă, după cum le place multora a pretinde. De multe ori în ochiul lor străluce o inteligență deosebită și s'aú vėdút multe sultane guvernând, deși pe ascuns, în locul suveranilor moleșiți.

În clasa mai înaltă femeile vorbesc limba francesă și încep să adopteze obiceiuri europene.

În sfėrșit secul frumos în Orient nu este nici chiar așa de sclav, nici atât de înjosit, după cum le place multora a crede.

Va veni timpul, și nu e departe, când cultura occidentală, străbătėnd în aceste cuiburi misterioșe, va alunga și cele din urnă influințe ale ignoranței și ale prejudețelor!

Èis printre lacrimi. (Pag. 356.)

V a r i e t ă Ț i.

Ris printre lacrimi. Ilustrațiunea noastră de pe pag. 355 prezintă momentul de trecere dela plâns la ris. Aceste frumoase figuri, care sunt copiate de pe natură, se află sub impresiunea cuvintelor unui orator tragi-comic. Sensul cuvintelor sale se poate ceti pe fețele acestor două tinere dame, la care risul se născă printre lacrimi, precum câte-odată razele soarelui lucesc printre picături de plouă. Când cuvântul vorbitorului era serios și trist, acești frumoși ochi au versat lacrimi. A ajuns însă o singură observațiune comică pentru ca surisul să apară pe buze și ochii să primescă acea strălucire fermecătoare, care rezultă din două cauze opuse dar aici împreunate: veselie și lacrimile. Cu ce atențiune ascultă ele și cu ce finitate se îndreptăză privirile lor spre același punct! Și-cât de naturale se arată pe fața toate simțămintele produse prin cuvintele vorbitorului! Credem, că oricine invidiază pe acela, care scită atrage atențiunea într'un grad atât de înalt și poate produce simțăminte atât de opuse în același moment!

Mijlocele noastre de nutremânt. Într'o gazetă din străinătate, găsim următoarele notițe despre introducerea diferitelor mijloce de nutremânt, în Anglterra. — Legumele s'au adus în Anglia din Terile de Jos pe la anul 1500; până pe timpul acesta, Anglia nu avea nici o grădină de legumi. — Cartofii s'au transplantat prin Walter Raleigh pe la anul 1610 în Irlanda, și abea mai târziu au aflat lățișe generală pe la 1650. — Sparanghelul s'au adus abea pe la 1602; în anii următori și conopidele. — Ciocolada o căpătă Spania din Mexico la 1552 și apoi din Spania se aduse și la Anglia. — Zaharul s'a rafinat mai întâiu în Anglia la 1659. — Căiul, care pentru Englezi e o plantă neapărat de lipsă se aduse cam pe la anul 1666 și pe timpul acela costa un funt de căiul 60 funți sterling. — Asemenea și căfăua s'a adus la 1662 și îi trebui mult timp până ce s'a înrădăcinat printre cetățeni. — Agrașele s'au adus din Zante la 1533. — Precum se vede, plantele amintite mai sus, s'au întrebuițat mai întâiu de Englezi!

Revista practică de comerț și industrie din Franca dă nise sfaturi, cari pot înlătura întemplierile, la cari se poate espune cineva stingând o lampă cu petrolu. Dăcă va fi esact, dice „Revista”, că 99 persoane sting fără pericol o lampă, suflând în sticlă, tot atât de esact este, că aceste 99 persoane sunt espuse, ca și a una sută, la pericolul de a se arde cu petrolu. În adevăr, dăcă lampa e ceva golă ea se umple, din cauza căldurei, c'un gaz asemenea cu cel ordinar; în acest cas, dăcă fitilul nu umple tubul peste tot, flacăra pôte fi suflată în intrul lamei prin locul rămas gol, dă foc gazului, face să plesnescă lampa, umple hainele și mobilele de gaz aprins seú de oleu — dăcă lampa e cu oleu — și produce astfel un accident nefericit. Pentru a nu se espune la vr'un pericol stingând o lampă cu petrolu, n'avem de cât se coborâm fitilul până la nivelul tubului — nu însă mai mult, că-ci atunci s'ar puté crăș ca flacăra să trecă în vasul cu gaz și să producă esplosiune — și a sufla prin răsufători. Petrolu rece nu presintă pericole; el nu ia foc dintr'un chibrit chemic; dar dăcă arde într'o lampă în timp de două ore, trebuie să ne păzim dă apropiu focul de el.

(U. p. A.)

Un monstru de mare. Dela un timp încoco, dice „Republica de miadă-di”, pescarii dela Agde în Franca, se plângeau că plasele aruncate de ei în mare le găsea tot-dăuna rupte de dinții unui animal pe care nu l puteau prinde. O întemplieră a adus desnodământul acestui fapt curios. În noptea de 5 spre 6 Ianuariu, la patru leghe în luciul apei dela Brescon, se petrecea drama următoare. Patronul Mihael Hirailles, vânător la capul Agdei, se muncea să-și scoțā plasele sele, când o violentă lovitură era se făcă luntrea se ia apă. Cei doi mateloți din echipagiú și stăpânul lor se puseră la lucru. Plasa se rupse în mai multe părți fiind tărâtă; barca se scufundă și se ridica din cauza vânturilor violente. Tóttă noptea se petrecu astfel; în fine, spre ziua, vânătorii desperați dăriră un bastel care veni se le dea ajutor. Omii din cele două vase reușiră după mari silințe a trage plasa ruptă în mai multe părți. Într'unul din marele lui lațuri, înfășurat ca într'un sac gigantic, aduseră pe puntea vasului un enorm pește din familia squalilor, un adevărat monstru marin, care cântărea 1000 până la 1,200 chilograme. El măsura cinci metri, dela cap până la extremitatea codei; circonferința sea este de patru metri 50 centimetri; gura de un metru lărgime, are la falca de sus un șir de dinți, lungi de cinci centimetri; la falca inferióră, are același aparat dinter în dosul căruia se află un îndoit șir de dinți. El a fost tărât la cheiú prin ajutorul fringhielor. Autopsia făcúta îndată în prezența unei mulțimi compacte de curiosi a probat că animalul fusese

de o toxicitate pe mai pomenită. Capul, piciorole, și câte-va părți din corpul său catăr, și doi toni pe jumătate mistuiți, ocupau vasul seú stomac.

(Telegraful.)

Sânta Sofía. La 17 Maiú 1453, când Mohamed intră cu triumf în Constantinopol, se opri dinaintea sântei Sofii, descălică și intrând el cel dintăiu în altar o consacră însuși islamismului. Din acest moment — în curând vor fi patru sute două-zeci și cinci de ani — basilica o'a mai răsunit de cântecele creștine. În câte-va zile, în câte-va ore pôte, un stat-major rus ținând același drum străbătu odinioară de Mohamed, se va opri și densusul dinaintea sântei Sofii. Ce va face apoi? Este o credință, pe care de mai bine de patru veacuri, din cel mai sărac bordeiú până la cel mai bogat palat, dela Marea-negră până la Ural, dela Marea-albă până la Marea-Caspică, ori-ce rus o transmite fiului seú: nu e nici unul din soldații marelui duce Nicolae, care să nu o aibă, în ori-ce moment în minte, și a cărei legendă e'to: Învinșii lui Mohamed alergaseră în biserica sântei Sofii; ei așteptară în zadar arătarea ángerului, care, după o prociá răspândită în popor, trebuie să respingă pe inimic. Dar porțile templului se sdobriră sub secură învingătorilor, și nici o minune nu veni să scape pe creștini. Din această clipă jaful, tlacările, pângăririle de totfelul, arătară triumful Musulmanilor. Măcelărind fără milă femeile, bătrânii și copiii, ei călcău în piciorole victimele spre a se apropia de altar, unde un preot nemișcat și cu brațele ridicate, tindea cătră cer potirul de aur, ca și când ruga pe Dumnezeu să-l smulgă din mâinile păgănilor. După ce turcii uciseră tot, în momentul când ridicau cuțitele lor pline de sânge asupra preotului, acesta pieri de odată în zid; atunci numai intră Mohamed. Cei de față îl asigurară despre minune, și un al douăilea zid de cărămidă cimentată, căptuși pe întâiul spre a împiedica pe preot de a eși. Acest zid se arată încă călătorului. Cel mai din urmă țeran rus are în inimă dorul de a scăpa pe preotul zidit, care așteptă, de mai bine de patru sute de ani, întorcerea creștinilor. Obiceiul rușilor, dela generalisim până la cel din urmă soldat, este de a se ruga cu ori-ce ocaziune. Îndată ce un corp de soldați sosește într'un loc, întâia grijă a statului-major, este de a căuta o biserică unde să pótă mulțumi, în genuchi, lui Dumnezeu. La Constantinopol se va face ca pretutindenii, și fiind-că nici o biserică creștină nu e la Sambul, sânta Sofía s'ar înfășișa de sigur pentru oficiul solemn, dăcă legenda preotului nu ar fi arctat-o, de vécuri, întregii națiuni rusești. Rușii vor căuta dar aci slujba, chiar când starea lor în Constantinopol n'ar fi decăt de o oră: această condițiune de pace, care probabil nu va intra în desbaterile diplomațice, nu este aceea ce, în ochii lumii creștine și celei musulmane, va avea însemnătatea cea mai mică.

(Figaro.)

Efectele frigului în regiunile polare. Un învățat esplorator austriac, locotenentul Payer, a făcut cunoscut societății geografice din Viena curioșele efecte ale frigului, așa cum au fost observate de densusul. În regiunile învecinate cu polul, navigatorii călătoresc adese în sanii. În una din călătoriile aceste, d-nu Payer a vécut scoborându-se termometrul până la 36,6. Călătorii, voind să beia rum, nu puteau apropia de buzele lor cupele de metal: acestea le făceau o impresiune asemine aceleia ce simte cine-va când se frige. Licórea alcoolică nu avea nici căldură, nici tărăi; ea părea unsurosă ca oleul și fără gust ca apa. Când voiau să fumeze, țigările și pipele se acoperéu cu fire de ghéță în formă de ace. La acest grad de frig, voința este paralisată: mersul devine nesigur; când cine-va voește să vorbescă începe a gingăvi; ideile vin cu greu și incurcat, și te află ca într'o stare de bețiă. Evaporarea de la suprafața pielii causéză o sete ardătoare. Este primejdios să-și potole cine-va setea cu zăpadă, că-cí această provócă inflamații violente la git, la ceriul gurei și la limbă. Când înghite cine-va zăpadă simte impresiunea ce i-o face un corp foarte fierbinte. Aburii formați prin transpirațiunea acoperiați pe călătorii cari străbăteau prin cimp de ghéță. Condensarea acestor aburi se făcea sub forma unor țandure de țurțuri cari, cădând la pământ, produceau un zingănit ușor. Aerul era umed, și cu tóte acestea o senzațiune neplăcută de uscăciune se simția. În aceste regiuni polare, sunetele se aud dela o depărtare mare. La 50 de metri, se audia bine o convorbire susținută cu vocea ordinară. Slăbirea gustului și a mirosului era foarte simțitoare; puterile erau micșorate; ochii se inchideau fără de voe. Talpa piciorului devenia nesimțitoare când cine-va se opria. — Aceste sunt, în scurt, efectele constatate de locotenentul Payer, în timpul petrecerei lui în regiunile polare.

(Stéua României.)